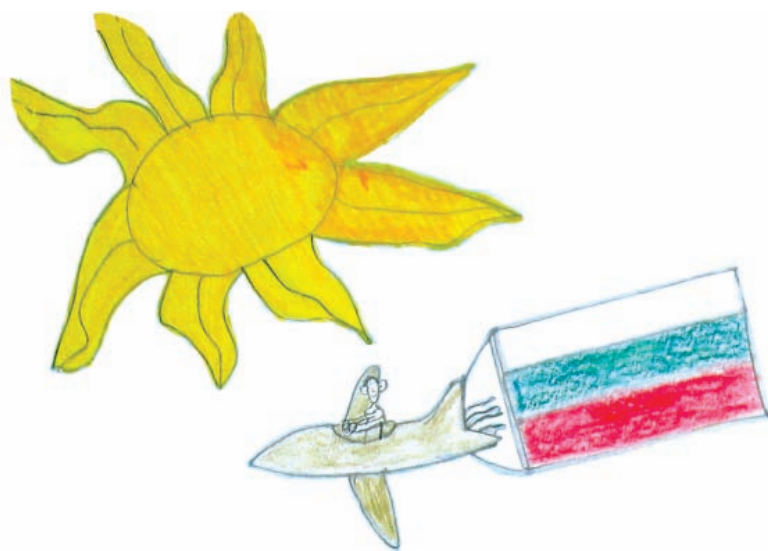

ТАТКОВИНА

моята книга за България

ТАТКОВИНА

моята книга за България

българска, първо издание

формат 60/90/12; обем 4 печ. коли

автор **Бианка Пашкова**

графичен дизайн и предпечат **Ралица Карапантева**

консултант **Лилия Кошарска**

редактор **Мargarита Мутафчиева**

печат **Мултипринт**

© ТАНГРА ТанНакРа ИК издател

© Бианка Пашкова автор

© Ралица Карапантева художник

ISBN 978-954-378-079-2

Обичам да разглеждам албума у дома. Отворя ли страниците и вече не съм сам. Веднага се пренасям сред нашето семейство, при баба и дядо, леля, чичо, братовчедите... Виждам роднини, съседи, приятели, красиви места, интересни събития. За много от снимките не зная още нищо, но като че ли всички ми се усмихват и ме викат „Ела при нас!“. Искам да дойда, но съм толкова далече... А така ли е наистина? С тази книжка мога да се пренеса в България, а късче от нея винаги да бъде в нашия дом.

Разгръщам картата – ето я Европа..., Балканският полуостров..., България!

По площ България е средно голяма европейска държава –

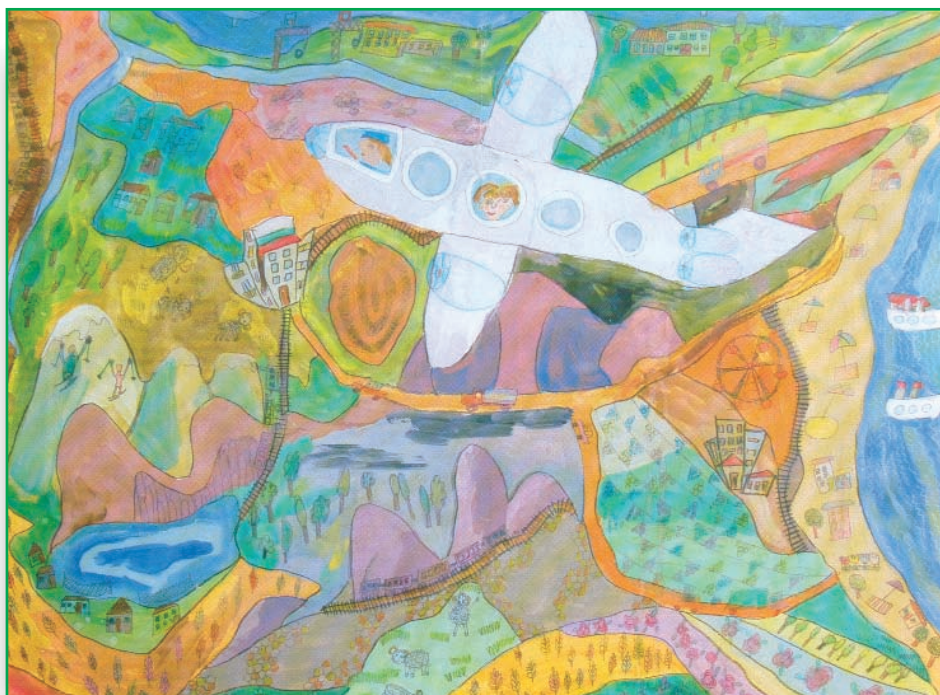
по-голяма от Австрия, Унгария и Швейцария и по-малка от Великобритания, Германия и Испания. Граничи на север с Република Румъния,

на изток с Черно море, на юг с Република Турция и Република Гърция, на запад с Република Македония и Република Сърбия.

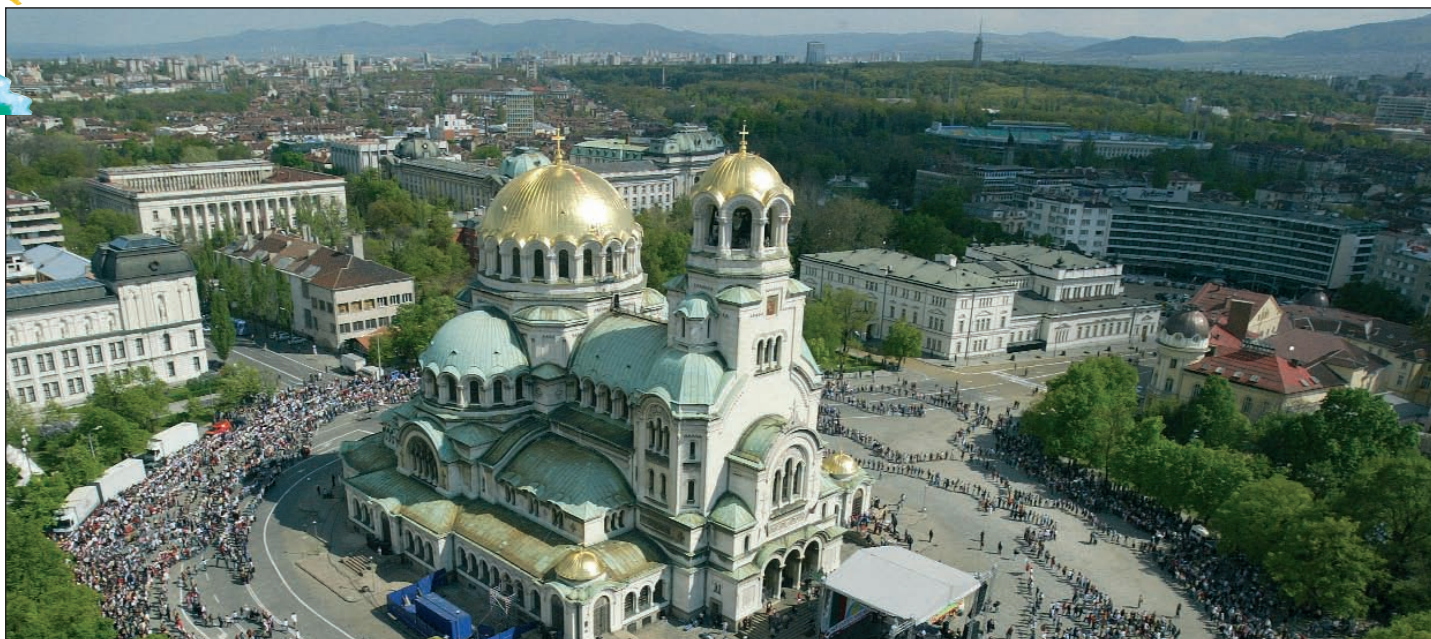
Най-добре е да започна пътешествието си от столицата, от София. Как да пристигна – с влак, автобус, самолет? Да! Кацам на софийското летище. Тук е многолюдно, пристигат и излитат самолети от далечни и близки страни, туристи кроят планове къде да отидат най-напред, посрещачи с нетърпение очакват близките си.

София е едновременно древен и съвременен град. В него можеш да видиш църкви и други постройки от преди хиляди години и улици, по които са минавали римски колесници, наред с МОЛ-ове, магистрали, блестящи магазини и бизнес сгради.

Останки от антична Сердика в центъра на столицата

Площадът с храм-памятникът „Св. Александър Невски“ с най-дългото българско хоро

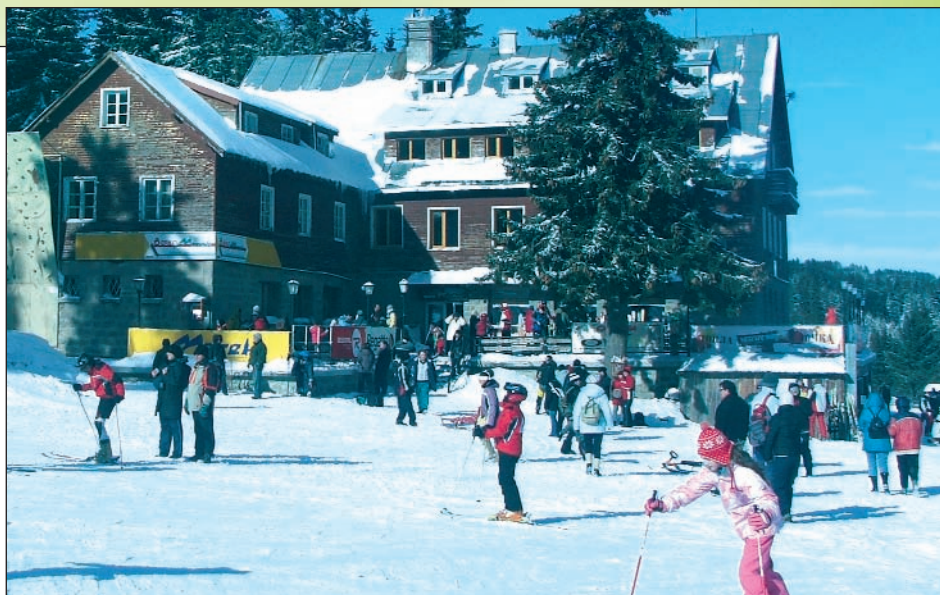

Поглед към околновръстния път на София.

Софийска панорама с Националния дворец на културата.

Гранд хотел "София"

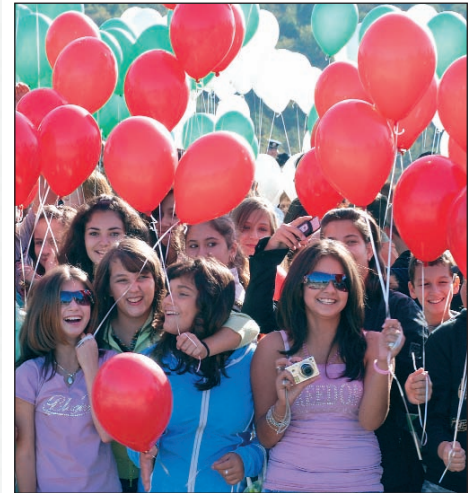

А моите връстници са навсякъде – по спортните площадки, увеселителните паркове и детските кътове,

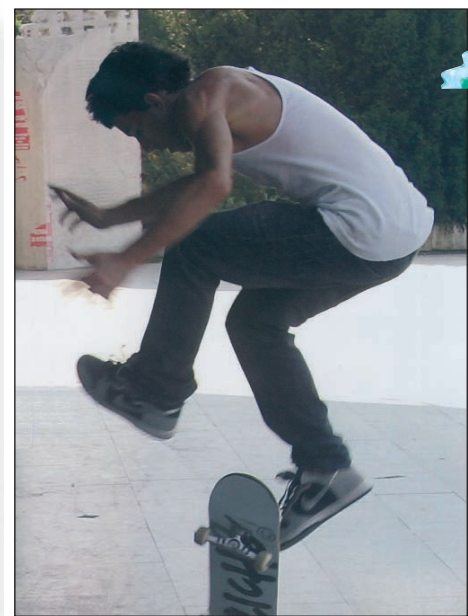
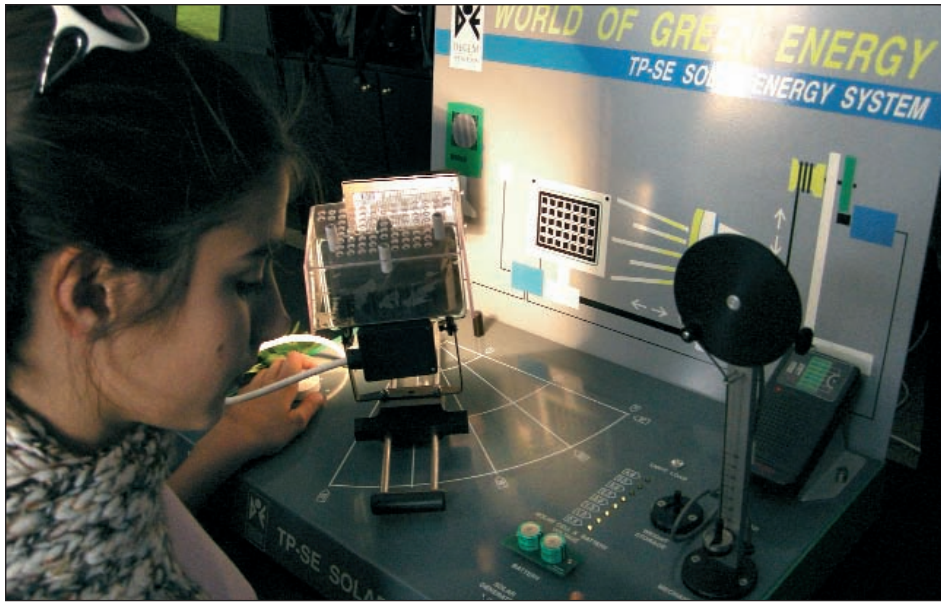
с велосипеди или скейтборди, в любимия си Национален дворец на децата, или на Витоша, извисила снага над града.

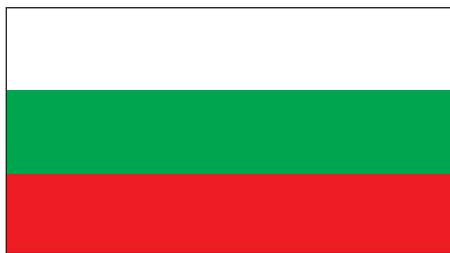
Не виждам тези, които са в клубове по интереси – рисуват, пеят, танцуват, моделират – или са пред компютрите си, увлечени да откриват и да се забавляват. Те също не са самотни – участват в конкурси и състезания, общуват по Интернет с деца от света, споделят вълненията си.

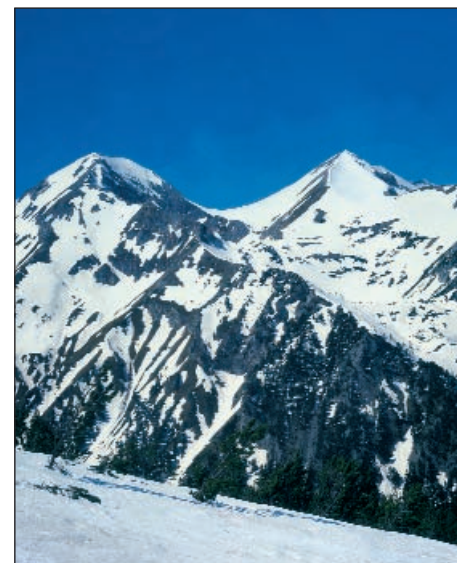

„Горда Стара планина,
до ней Дунава синей,
слънце Тракия огрява,
над Пирина пламеней.“

Това е куплет от
стихотворение, което така
хубаво представя България,
че е станало химн, един от
държавните символи.
Другите са знамето и гербът.

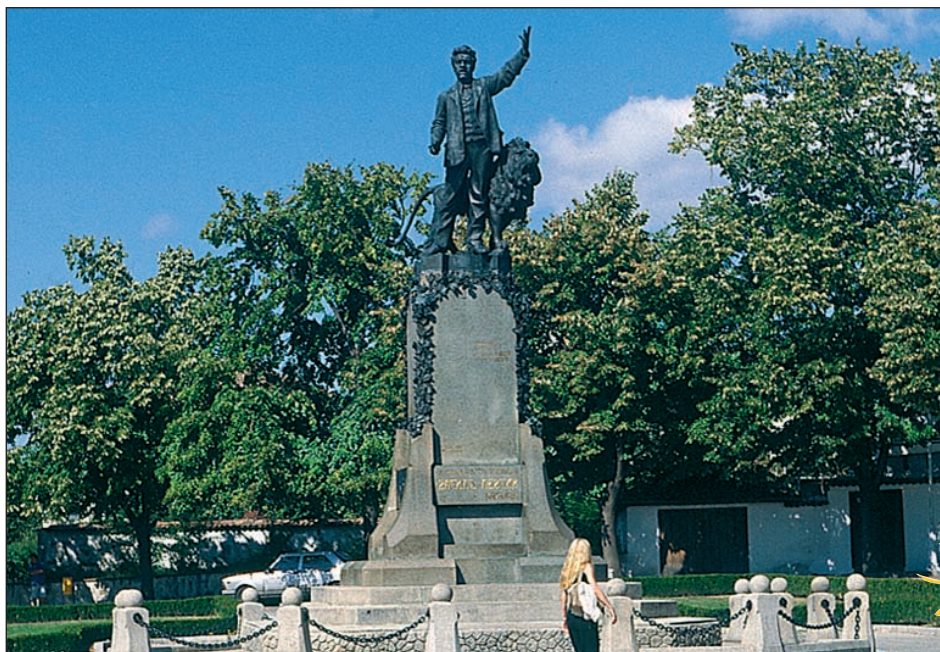
Цветовете не са случайно
избрани, те идват от
древността и подредени в
знамето, напомнят на
днешните българи завета на
дедите – „не оставяйте
родината в беда, борете се за
свободата; обичайте родната
земя и се грижете за нея;
поставяйте над всичко
истината, честта, знанието,
безсмъртния български дух!“.
А лъвовете от герба
допълват: „бъдете силни,
смели, горди и благородни
като лъвове!“.

Преди повече от 100 години българите са казвали ЛЕВ, а не ЛЪВ. Така са нарекли и парите си.

Паметник на Васил Левски в Карлово

Един от най-великите българи – Апостолът на свободата Васил Кунчев – е получил прозвището Левски, защото бил смел и силен като лъв. Всяка година на 19 февруари, деня на обесването му, стотици българи поднасят цветя пред паметника в центъра на София и на други паметни места.

„Хубава си, Татковино!“
 припява мама, когато
 разглеждаме заедно албума.
 (Май нарича България
 татковина, защото там живее
 нейният татко. А на мен
 дядовина ли е? – да попитам)
 Толкова красиви и интересни
 места има и всичките
 са наблизо, как ли са
 се събрали? Мама ми разказа
 една приказка, която научила
 от своята баба:

Някога, в прастари времена, Господ решил да раздели земята между народите. Седнал на Божия престол, а до него застанал Дяволът, да види дали не може нещо да издяволува. Започнали хората да минават пред Господ, а той им избирал земя според уменията. На едни дал обширни гори - да ловуват; на други - планини и долини със зелени поляни и бистри потоци - да отглеждат многобройни стада. Някои получили безкрайни поля да орат и сеят, някои - море, пълно с риба... Всичките Божии земи били хубави и на Дявола се приискало да си открадне от тях. Скришом слагал в торбата си ту хълм с лековити билки, ту снежен планински връх, ту река с плодородни брегове. Взел и ниви, и гори, и поляни, даже от морето си откъснал.

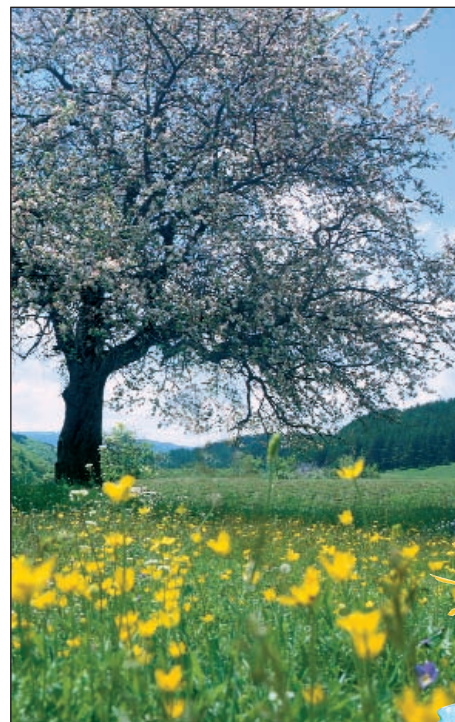
Минали всички народи, накрая дошли българите и що да видят: в ръцете на Господ нищо не останало, свършила се земята. Много се натъжили българите - та те всичко умеели - и жито да сеят, и риба да ловят, и животни да отглеждат. Пресегнал се Господ, взел торбата на Дявола и дал на българите най-хубавите късчета земя, по малко от всичко. Дяволът останал с празни ръце, но оттогава обича да наобикаля българската земя и все се опитва да си открадне по нещо.

Какво казват децата

„Обичам да разказвам на децата за красивите места в моята страна – високите планини с красиви зимни курорти, златните плажове на Черно море, розовите градини край Казанлък, откъдето е баба ми.“

В България е красиво през всички сезони – пролет, лято, есен, зима. И навсякъде има животни: в горите – мечки, вълци, сърни, елени; край реките и блатата – безброй водолюбиви птици, а щъркелите и лястовиците живеят заедно с хората! Народната мъдрост учи – няма по-ценно нещо от родната земя! Да се грижим за животните и растенията, за скалите и почвата, за водата и въздуха – да ги пазим чисти! Само така ще живеем дълго и щастливо сред благодатна природа!

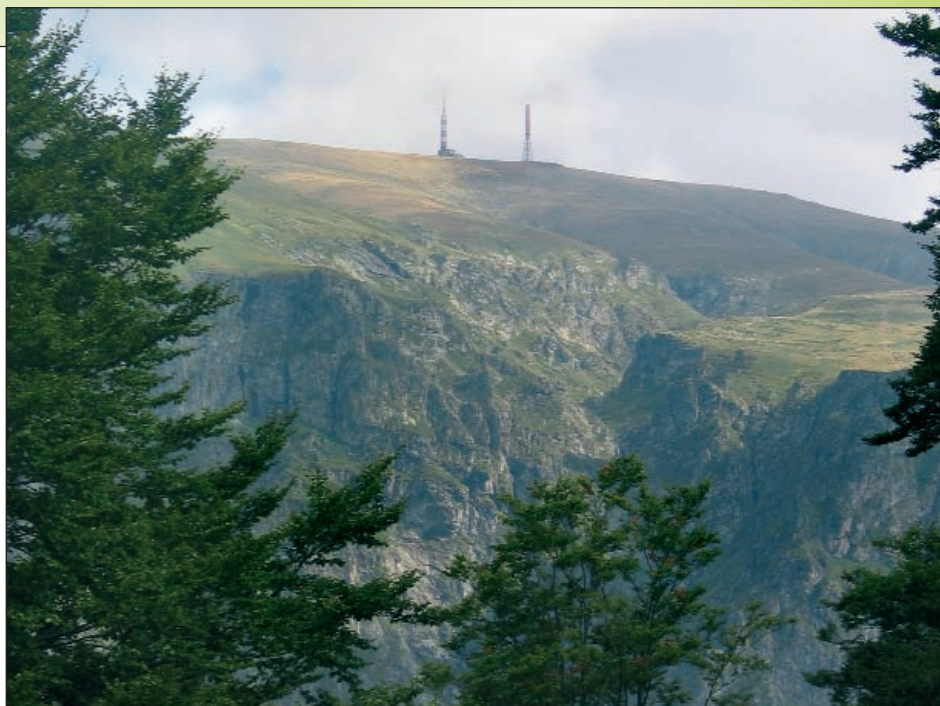
Балканът – другото име на Стара планина, която се простира от изток на запад през цяла България – е най-прочутата българска планина. Възпята е в многобройни песни и стихотворения!

„Настане вечер, месец изгрее –
звезди обсипят свода небесен;
гора зашуми, вятър повее –
Балканът пее хайдушка песен“

16

Тези стихове е написал Христо Ботев – поет, революционер, борец за народна свобода. Неговото име носи и най-високият балкански връх – връх Ботев.

Ботев слязъл на Дунавския бряг при Козлодуй и повел своята чета, за да помогне за освобождението на българите от османския поробител. Денят на неговата гибел, 2 юни, се чества в цяла България като ден на Ботев и падналите за свободата на България.

Сгушена между Балкана и Средна гора е Розовата долина, където от градините с рози се добива розово масло, прославило България по света.

Розовото масло има лечебна сила, а ароматът му се използва в състава на най-нежните парфюми на световни фирми.

18

Стенопис от Казанлъшката гробница
Панагюрското златно съкровище

Този край има и друга слава – тук преди стотици години са живели траки. Археолозите изследват техните градове и гробници, показват откритите прекрасни произведения на изкуството, постепенно разкриват тайните на този прочут в древността народ.

Плочка с изображение
на тракийски бог конник

В непристъпни места вят гнезда орли – силни и горди птици, символ на стремежа към свобода.

Орлови пера носят на калпаците си гвардейците, а униформата им е почти като Ботевата.

Повече от сто години гвардейците са почетна стража на държавните ръководители, присъстват на официални срещи, паради и чествания.

Българският национален празник е 3 март – ден, в който честваме освобождаването на българите от чужда власт и възстановяването на древната българска държава. Значи това не е рождения ѝ ден. А кога точно се е родила?

Татко ми разказа, че в стари документи се говори за българска държава от преди 18 века, а името българи се споменава много преди това.

Запазило се е и предание за дете, отгледано от вълшебна сърна. Надарено от нея със сила и благородство, детето станало голям юнак, предводител на българите. Името му е Авитохол (синът на сърната).

Аспарух минава Дунава

От онова време на скалите при с. Мадара се издига величествена фигура на конник, пробол с копието си лъв. Паметникът и надписите около него пазят спомена за древната българска култура и делата на владетелите от онова време.

Негов потомък е кан Аспарух, който преди повече от 13 века разширил държавата си на юг от река Дунав и създал Дунавска България, тази българска държава, която е жива и днес, нашата България.

Мадарският конник

А синът на Аспарух, Тервел, с войските си попречил на арабите да превземат Константинопол и да нахлуят в Европа. Така останал в световната история като един от спасителите на европейската цивилизация. След него имало още много славни български владетели – мъдри управници и смели войни. Само няколко десетилетия след като България станала християнска държава, при управлението

на цар Симеон Велики настъпил Златен век – България била сред трите най-силни европейски държави. В обширните ѝ земи се издигали стотици богато украсени църкви, хиляди духовници пишели и преписвали книги, просвещавали българите.

Цар Симеон Велики

Владетелски печат на кан Тервел

Златната църква във Велики Преслав (макет)

Страница от българска ръкописна книга

Крепостта Царевец, повече от два века твърдина на българските царе

Откъс от Азбучна молитва от
Константин Преславски

Аз си Богу моля с тези думи:
Боже, светотворче, що създаде
Видим свят и дивен свят невидим!
Господ дух прати ми ти в сърцето
Да ме лъхне с пламенното слово...

24

Икона на Св.св. Кирил и Методий

Има един ден, който се чества от всички българи – 24 май, празник на буквите, писмеността, просветата и културата. Защо го наричат най-българския празник?

Попитах мама и тя разказа за това, което се е случило преди повече от 1000 години: Двамата братя Кирил и Методий измислили букви, с които българите

и славянските народи да могат да пишат на своя език, превели църковните книги, за да разбират всички поученията на свещениците.

Паметник на Св.св. Кирил и Методий в София

Край тях се събрали група ученици и последователи, които на свой ред станали учители. Така за няколко десетилетия по цялата българска земя хората четели и пишели на родния си език. Когато това се случвало в България, в повечето страни в Европа грамотните били единици. Българите почитат двамата братя и първите им ученици като Свети Седмочисленици, светите братя Кирил и Методий са обявени за покровители на Европа, а стотици църкви и училища носят името им.

На тяхното име са наречени и най-много училища извън България. С кирилски букви пишат и четат няколко милиона души в Европа и Азия, кирилицата е една от трите официални азбуки в Европа (наред с латинската и гръцката).

Ученическо шествие по случай 24 май

Св. Седмочисленици, стенопис от Охрид

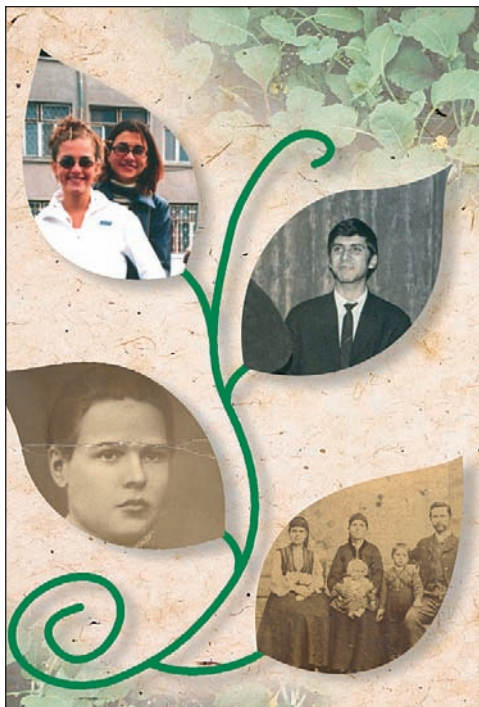

Разглеждам една снимка в нашия албум, на която не познавам никого.

„Това е родова среща – казва мама. – Нашият род е много голям, пръснал се е из цяла България, а и в други страни живеят наши роднини. Баба и дядо често ми разказваха истории за рода и все съжеляваха, че ние, младите, не се познаваме. Преди години организирахме среща, за да се запознаем и да видим от къде е тръгнал родът ни.“

Интересно! Как ли изглежда дървото на нашия род? Ще се опитам да нарисувам поне един клон от него. И ще разпитам за другите му клони, та като отида в България, да се съберем и да се запознаем. Сигурно и нашият род прилича на голямо разклонено дърво, но не се замисляме за стeблото и корените.

Какво казват децата

„Човекът е като дървото. Представете си един дъб. Какво виждате? Огромна, красива зелена корона, здраво, дебело стeбло, но какво държи това дърво, кое го подхранва и му дава сили? Неговите корени – здрави и дълбоки, които никой не вижда и рядко се сеца за тях. Тези безброй подземни клони държат здраво дървото над земята и му дават сила да устои на всякакви бури. Така и човекът има своите корени.“

Какво казват децата

„Ние сме пет човека: мама, татко, два по-големи братя и аз. Аз обичам своето семейство, защото в него царя мир, покой и съгласие. ... Интересно ми е да разглеждам семейните снимки, където са изобразени най-скъпите хора за мен.“

Моите приятели наричат роднините си на име, все едно са връстници. Защо ли? Татко казва, че нашите, българските специални имена за роднините се ползват от хилядолетия. Баба–дядо; бате–кака; чичо–леля; вуйчо–вуйна... има още, но не ги запомних.

Семейните празници събират хора, които се обичат, пожелават си хубави неща, черпят се и се веселят заедно. Най-големите семейни празници са сватбите. Тогава две непознати семейства изведнъж стават роднини.

На рождените дни има торта със свещички – това е традиция, казва мама – рожденикът е в центъра на вниманието и всички изпълняват желанията му.

Някои хора имат и именни дни, когато носят името на някой светец. Колко ли такива имена зная? Най-много именици празнуват на Цветница – всички, които носят имена на цветя, дървета, растения. Може ли да има семейство, в което всички да празнуват на Цветница?

30

Наближава Коледа. Навсякъде е украсено, хората се готвят за празника, избират подаръци за близките си, за да ги зарадват. Вечерта преди Коледа е Бъдни вечер. Той се почита от всички християни, но обичаите, свързани с него, са различни. В нашето семейство го правим така, както са запомнили мама и татко, когато са били деца.

Подреждаме трапезата с постните ястия, сядаме на пода около нея, палим свещичка, татко разчупва питата с паричка... Не можем да сме с цялото

семейство, но винаги оставяме парче от питата за тези, които не са с нас сега, но са седнали около също такава трапеза в България или някъде по света.

Разглеждаме иконата с пещерата, в която се е родил Спасителя, а мама разказва как са празнували прадедите ни този ден – слагали са в огнището голям пън (бъдник), който да гори цяла нощ, постилали са слама под трапезата, с пушек от тамян са гонели злите духове от къщата и двора, наричали са за здраве и плодородие.

Татко обяснява, че според много, много древни български традиции в тази толкова дълга нощ слънцето е най-слабо и тези пламъчета му помагат да се възроди, да засвети по-силно, да събуди природата за нов живот.

Веднага след Коледа идва
Нова година, а за този ден
има един обичай, в който
главни са децата. Сурвакането!

Сутринта на 1 януари децата
грабвали дряновите пръчки,
сурвакали домашните, после
се обличали топло и тръгвали

по околните къщи. Стопаните
се радвали на сурвакарската
дружина, приемали пожела-
нията им и ги дарявали
с плодове и лакомства. Така
новата година за всички
започвала с поздравления
и детски смях.

„Сурва, сурва година,
весела година, златен клас на
нива, голям грозд на лозе,
жълт мамул на леса, червена
ябълка в градина, пълна къща
с коприна, живо – здраво до
година, до година, до амина.“

Научих наричането на сур-
вакарите, макар че не разби-
рам някои думи. Ще помоля
татко да ми ги обясни.

Какво казват децата

„Ако може да имам едно желание, то би било следното: да е сутринта на първи януари, аз да съм си на село както преди много години, дядо ми, леля ми, които обичах много, да са живи, да чувам как влизат братовчедките ми и свако ми. Аз и сестра ми да сме застанали до вратата и да ги чакаме, за да ги сурвакаме, баба ми да слага масата заедно с майка ми и леля ми, дядо да пие вино от любимото си жълто канче...“

34

Някога хората са вярвали,
че зли сили пречат
на слънцето да огрява и
топли земята, сковават я
в мраз, изпращат болести
и глад. За да ги уплашат
и прогонят, си слагали
страшни маски, обличали се
в кожи, със звънци и танци
обхождали селото.

35

Това било преди хилядолетия, но обичаят се запазил. Кукерите продължават сами да изработват маските си с много въображение. Вече

не са само страшни, а пъстри, весели, празнични. Маскирането на определени дни е обичай при много народи. В България на много

места всяка година играят кукери, даже в Перник се провежда международен фестивал на маскарадните игри.

А когато зимата изгуби силата си и грейне топлото пролетно слънце, идва БАБА МАРТА! На първи март всички българи си подаряват и се закичват с мартеници - млади и стари, малки и големи, дори важните управници.

Този обичай е толкова стар, че никой не знае защо точно пресуканият бял и червен конец е избран да носи здраве и късмет, запазили са се само някои легенди за мартеницата.

Кан Аспарух имал сестра на име Хуба. Тя била пленница в друго царство. Аспарух пратил вест на сестра си, че е намерил земя да се заселят – на юг от река Дунав, днешна България. Като получила тази радостна вест, Хуба успяла да избяга от плен. Яхнала кон и препускала без почивка, докато стигнала до река Дунав. Търсела брод да преминат. Хуба пуснала сокол. На неговия крак вързала края на бял конец, а другия му край държала в ръцете си. Соколът литнал да намери брод през реката, но точно когато намерил пътя, стрела го пронизала и той паднал умъртвен, а конца се обагрил с червения цвят на кръвта му. Хуба проследила нишката и така намерила път да стигне при брат си и да заживеят свободни и честити в новата земя, България.

Оттогава, бяло-червеният конец е здравата нишка, която свързва българите по света в едно – да сме здрави, силни и щастливи. Да помним, че сме българи, където и по света да се намираме.

Разбрах, че не само
в България се закичват
с мартеница, но татко
ми обясни, че по всички земи,
където се помни този обичай,
някога са живели българи.

След като се свали, мартени-
цата се окачва на разцъфнало
дърво.

Ето го и Великден! С мама боядисваме яйца и ги правим от пъстри по-пъстри.

Къщата ухае на козунаци, навсякъде е празнично украсено.

38

Моите приятели ми разказаха за Великденския заек, който криел яйца, но в нашето семейство правим друго - всеки си избира яйце и ги чукаме едно в друго, за да видим кое е най-здрavo. Борим се отново и отново, даже някои хитруват, за да си запазят яйцето здраво. Голям смях пада! Разрязаните яйца грейват в чинията като слънца, а колко са вкусни със зелената салата!

Великденско яйце Ат. Цанков

Идва този празник весел,
шарени яйца донесъл -
жълти, сини и червени...
Всичките ли са за мене?
Ще си избира яйце
със желязно сърчице,
със черупка като камък
и червено като пламък!

Великден е най-големият християнски празник – Възкресение Христово. Някои семейства отиват в храма на среднощна служба и се връщат къщи със запалени свещи в ръце.

Великденска свещица Р. Босилек

Свети, свети, свещице!
Закривай я ръчице!

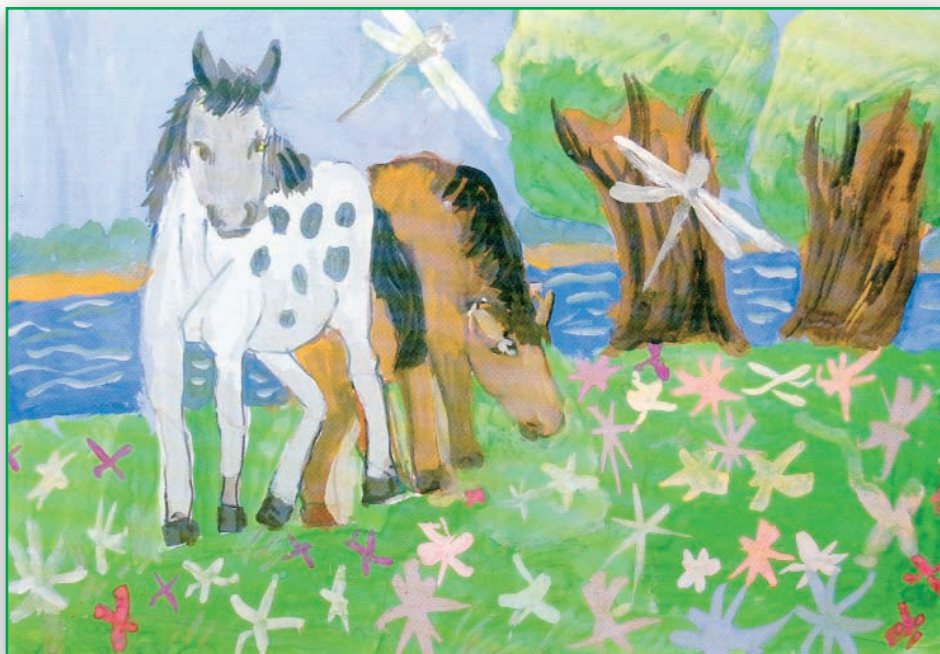
Спри вятърко, спри не вей и
пламъка не люлей!

И ти, дъждец, не роси -
свещицата не гаси!

В къщи ще я занеса и на
баба поднеса:

Бабо, Христос Воскресе,
светла радост донесе!

40

В началото на пролетта, на Тодоровден се организират надбягвания с коне, кушия – още един дивен български обичай. Останал е от времето, когато конете били много повече от домашни животни, били верни другари в походи и битки, дори ги приемали като пратеници на боговете. Любовта към конете се е запазила и досега като наследство от траките и древните българи.

Конният спорт има много почитатели, а близо до град Шумен се отглеждат породисти коне.

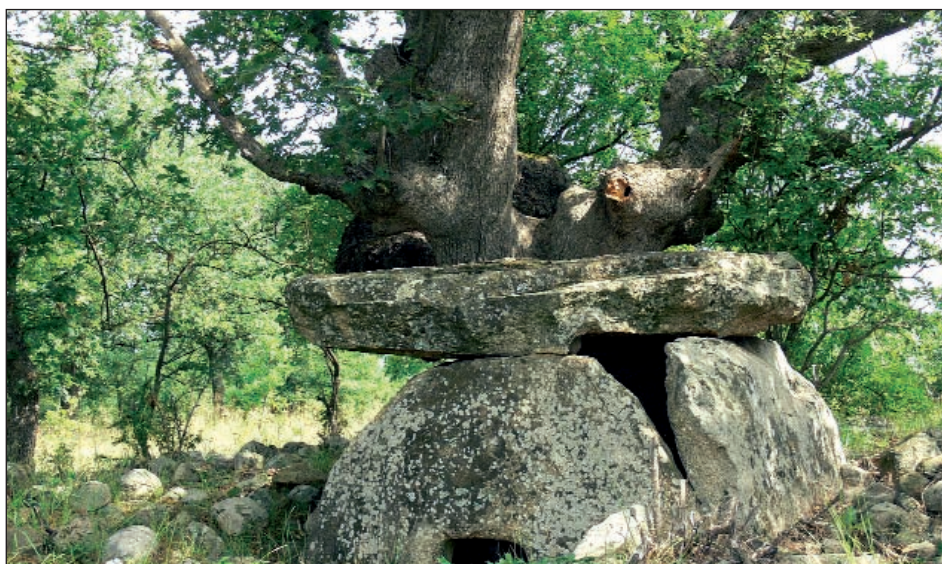

Научих за още един обичай, запазен в българските земи от хиляди години – нестинарството, играта върху жар. В днешно време се организира в няколко села в планината Странджа, на 21 май, в чест на светците Константин и Елена.

Нестинарка с иконата на Св.св. Константин и Елена

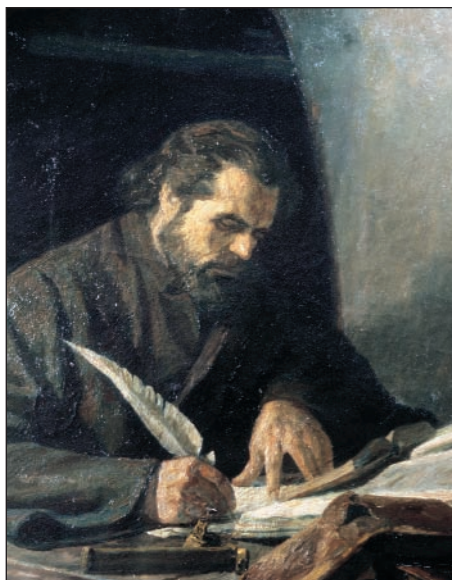
В Странджа се срещат още много следи от древни времена

Има още много празници и с тях са свързани различни традиции. Повечето са толкова древни, че хората са забравили смисъла им. Но това са корените, които хранят и държат изправено българското дърво.

Когато била погубена българската държава, за близо пет века, само вярата и традициите запазили българите като народ. А трудолюбието, взаимопомощта и стремежът към усъвършенстване им помогнали да превъзмогнат жестоките ограничения на Османската империя, да извоюват духовната и политическата си свобода.

Един от първите възрожденски учебници е „Буквар с различни поучения“, съставен от **д-р Петър Берон**. По-известен е като Рибен буквар заради рисунката на кит.

Св. Паисий Хилендарски (Отец Паисий), възродил спомена за славното минало със своята „История славянобългарска“

Църквата „Св. Никола“ в Дряново е една от десетките красиви строежи, проектирани от **Кольо Фичето**

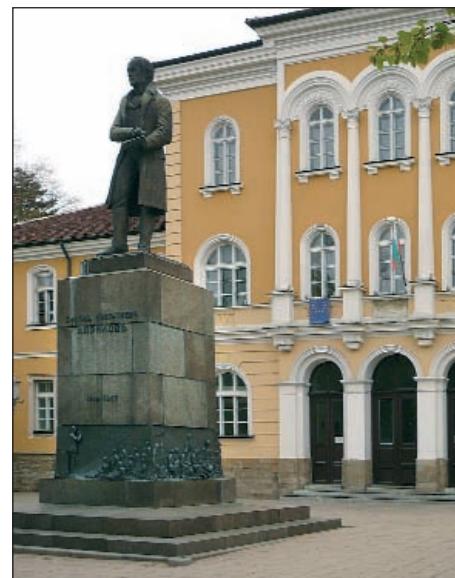

Епохата на Възраждането ни е оставила десетки имена на личности със заслуги към народа ни – просветители и духовници, занаятчии и търговци, борци за народна свобода.

Паметник на **Евлоги и Христо Георгиеви** пред сградата на Софийския университет, построена с техни средства. Двамата богати търговци и банкери от края на 19 век живеят в Букурещ. Даряват значителни средства за подпомагане на българските народополезни движения.

Райна Княгиня е учителка от Панагюрище, ушила въстаническото знаме за Априлското въстание

Васил Априлов е един от инициаторите за създаването на първото българско светско училище – сега Априловската гимназия в Габрово. Участва в превръщането на Одеса в един от центровете за подготовка на българската интелигенция. До края на живота си енергично подпомага българските училища

Колко е хубаво да направиш нещо добро и важно, с което да те запомнят хората! Колко ли още българи са се прочули по света с делата си?

Какво казват децата

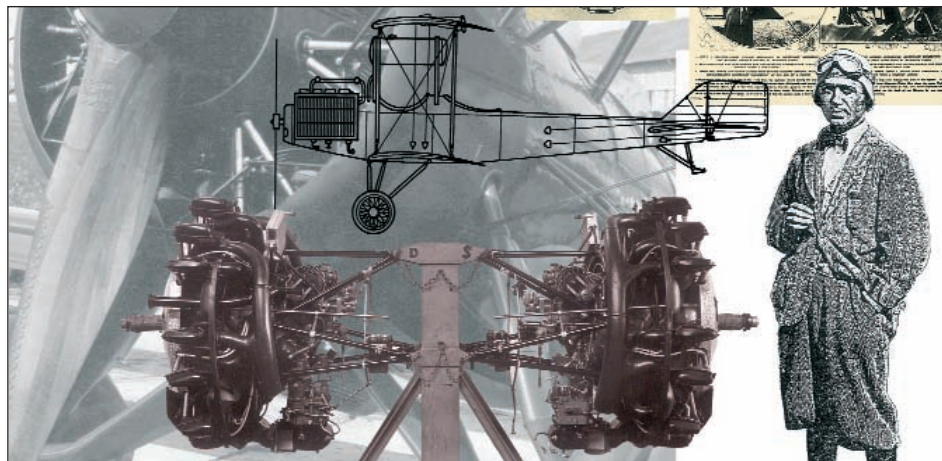
„Всеки от нас е един посланик на родината, всички ние представяме България пред хората по света.“

В световната мрежа постоянно срещам имена на българи, прочули се с научни открития, нови технологии, спортни рекорди или изключително творчество. Ще си избира няколко, за да ги подреда в моя албум:

Компютърът е незаменим помощник на съвременния човек. Негов баща е американец от български произход – **Джон Атанасов**.

Иван Ночев и **Петър Петров** участват в разработването на съвременни самолети и ракетни системи за Пентагона и НАСА, а **Асен Йорданов** е изобретател и авиатор, конструктор на самолетите Боинг и Дъглас.

ИНТЕРЕСНО:

Електронният часовник, който показва времето по напълно нов начин, е създаден от българина **Петър Петров**. През 1969 г. ръчен електронен часовник се е продавал за 2100 щатски долара.

Космическите изследвания не са само за ракети и уреди, те включват още живите организми и космическата храна. Преди повече от 10 години с помощта на български специалисти в космоса са създадени оранжерии, в които продължават да се отглеждат растения. А най-съвършеният метод за консервиране на храна (изсушаване във вакуум) е измислен и приложен от българи – екипът на **акад. Цветан Цветков**.
Така се запазват до 95% от качествата на продуктите.

45

В храната за космонавти е включено и киселото мляко - уникален български продукт. Ценните му свойства се дължат на бактерията в закваската – Лактобацилус булгарикус, открита от **Стамен Григоров** и наречена в чест на родината му.

Райна Кабаиванска

Хор „Мистерията
на българските гласове“

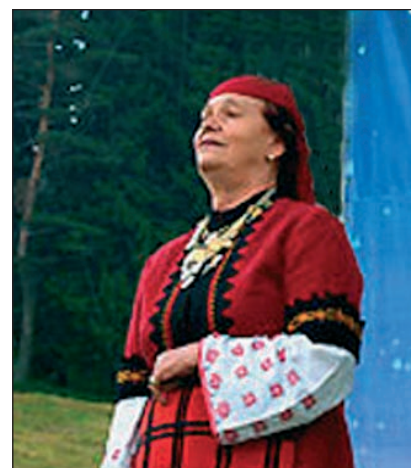
Хор „Бодра смяна“

България е родина на митичния тракийски музикант Орфей. Потомци на Орфей наричат поколения български певци, музиканти и танцьори.

Светът се възхищава от оперните певци **Борис Христов, Николай Гяуров, Райна Кабаиванска, Гена Димитрова**; от филхармоничния хор „Светослав Обретенов“, Мистерията на българските гласове, детския хор „Бодра смяна“ и много, много други.

Николай Гяуров

ИНТЕРЕСНО:

Песента на родопската певица **Валя Балканска** „Излезел е Делю хайдутин“ през 1977 г. е включена в Златната плоча, изпратена в космоса с двата американски космически кораба Вояджър. Корабите през 2004 г. напуснаха пределите на Слънчевата система.

Български спортисти често са заставали на световния връх.

Веселин Топалов

е световен шампион по шахмат (2005–2006 г.) и в челото на световната ранглиста.

Григор Димитров е обявен за най-добър тенисист в Европа за момчета до 14 години (2005 г.). Младежки шампион (2008 г.).

ИНТЕРЕСНО:

Златната олимпийска тройка на България са борецът **Валентин Йорданов** с 20 медала, лекоатлетката **Стефка Костадинова** с 16 медала и още ненадминат рекорд в скока на височина и щангистът **Янко Русев** с 15 медала – все от европейски и световни първенства и олимпиади.

Намерих имената на толкова много музиканти, спортисти, изследователи, лекари, строители... Май във всички области има прочути българи! Днес научих още три имена, ще ги поставя тук:

Статуята на Леонардо да Винчи на летище Фиумичино в Рим е дело на **Асен Пейков**.

Ученикът **Радко Котев** е петият човек в света, който за последните 2000 години е намерил решение на една от най-трудните математически задачи.

Първата жена президент на Бразилия е от български произход – **Дилма Русев**.

Никога няма да науча за всички,
но по-важното е, че за доброто на човечеството
имаме принос всички ние,
от **БЪЛГАРСКИЯ РОД**.